אתא לקמיה דרב יהודה כו'. ומסיק דרב יהודה כר"ש בן אלעזר ס"ל ותימה דבפ' זה בורר (סנהדרין דף ל: וש"ס לא. ד"ה הוא) אמר רב יהודה עדות המכחשת זה את זה בבדיקות כשרה בדיני ממונות ומוקי לה באחד אומר ארנקי לבנה ואחד אומר ארנקי שהורה לבל אחד אומר מנה שחור ואחד אומר מנה לבן אין מעמידין נהרדעי אמרי אפי' א' אומר מנה לבן ואחד אומר מנה שחור ומסיק דאינהו דאמרו דרב יהודה כר"ש בן אלעזר דאמרו כר"ש בן אלעזר דהכא משמע דרב יהודה דפליג אנהרדעי פליג (ג) אר"ש בן אלעזר דהכא וי"ל דרב יהודה נמי כרשב"א ובהא פליגי דנהרדעי סברי דאחד אומר מנה שחור ואחד אומר מנה לבן דמי למילתיה דר"ש בן אלעזר דלא דייקי בה סהדי ודמי לארנקי ורב יהודה סבר דלא דמי כלל לארנקי דהתם (ד) דאין זה גוף המעשה לא היה להן לבדוק אבל מנה דגוף הדבר הוא שמעידין עליו דייקי וקסבר דמודה ר"ש בן אלעזר במנה שחור דבטלה עדותן אפי' לב"ה ולא דמי למנה ומאתים דעבידי דטעו טפי[א] אלא מדמה מנה שחור ומנה לבן לאחד אומר חבית של יין וא' אומר של שמן דבהא מודו כולי עלמא דמחלקה עדותן כדאיתא התם[ב]:

נחלקה עדותן. הקשה ריב"א לב"ש דאמרי בכח אחת נחלקה עדותן דאשיבי להו עדות מוכחשת ואפי' בב' כיתי עדים נמי מבטל עדותן דהוי נמלא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אפילו הן מאה כדאמר בפ"ק דמכות (דף ה:) ואומר ר"י דלאו פירכא היא דמצינו למימר דב"ש כר' יוסי סבירא להו דאמר התם במה דברי' אמורים בדיני נפשות אבל בדיני ממונות תתקיים העדות בשאר והכי הלכתא דפסיק רב נחמן[ו] כוותיה ואפי' לרבי נמי מצי למימר דהכא (ה) מצי מיירי כגון דאתו למיחזי ואפי' אתי לאסהודי הני מילי כי מסייעי אהדדי הוא דאמר נמלא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אבל הכא דהא אהדדי לא[ח]:

מלוה

אתא לקמיה דרב יהודה אזיל אייתי תרי סהדי חד אמר תרתי אוצייתא עאל וחד אמר תלת אוצייתא עאל א"ל זיל שלים תרתי מגו תלת א"ל כמאן כרבי שמעון בן אלעזר דתניא[ט] אמר ר' שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על שתי כיתי עדים שאחת אומרת מנה ואחת אומרת מאתים שיש בכלל מאתים מנה על מה נחלקו על כת אחת שאחד אומר מנה ואחד אומר מאתים שבית שמאי אומרים נחלקה עדותן ובית הלל אומרים [י]יש בכלל מאתים מנה א"ל והא [כ]מיתינא לך איגרתא ממערבא דאין הלכה כר' שמעון בן אלעזר א"ל [ל]כי תיתי ההוא גברא דדר בקשתא בעיליתא ארבע שני אתא מארי דביתא אשכחיה א"ל מאי בעית בהאי ביתא א"ל מפלניא זבינתה דזבנה מינך אתא לקמיה דר' חייא א"ל [מ]אי אית לך סהדי דדר בה איהו דזבנת מיניה ואפי' חד יומא אוקימנא לה בידך ואי לא לא אמר רב הוה יתיבנא קמיה דחביבי ואמרי ליה וכי אין אדם עשוי ליקח ולמכור בלילה וחזיתיה לדעתיה [נ]אי א"ל קמאי דידי זבנה מינך מהימן מיגו דאי בעי א"ל אנא זבנתה מינך אמר רבא כוותיה דר' חייא מסתברא דקתני [ס]הבא משום ירושה אינו צריך טענה טענה הוא דלא בעי [ע]הא ראיה בעי ודלמא לא ראיה בעי ולא טענה בעי ואיבעית אימא שאני לוקח דלא שדי זוזי בכדי איבעיא להו נראה בו מאי אמר אביי היא היא רבא אמר [פ]עביד אינש [צ]דסיאר ארעיה ולא זבין: [ק]שלשה לקוחות מצטרפין אמר רב [ר]וכולם בשטר למימרא דסבר רב שטר אית ליה קלא ועדים לית להו קלא והאמר רב [ש]המוכר שדה בעדים גובה מנכסים משועבדים התם לקוחות אינהו

אתא לקמיה דרב יהודה כו'. ומסיק דרב יהודה כר"ש בן אלעזר ס"ל ותימה דבפ' זה בורר (סנהדרין דף ל: וש"ס לא. ד"ה הוא) אמר רב יהודה עדות המכחשת זה את זה בבדיקות כשרה בדיני ממונות ומוקי לה באחד אומר ארנקי לבנה ואחד אומר ארנקי שהורה לבל אחד אומר מנה שחור ואחד אומר מנה לבן אין מעמידין נהרדעי אמרי אפי' א' אומר מנה לבן ואחד אומר מנה שחור ומסיק דאינהו דאמרו דרב יהודה כר"ש בן אלעזר דהכא משמע דרב יהודה דפליג אנהרדעי פליג (ג) אר"ש בן אלעזר דהכא וי"ל דרב יהודה נמי כרשב"א ובהא פליגי דנהרדעי סברי דאחד אומר מנה שחור ואחד אומר מנה לבן דמי למילתיה דר"ש בן אלעזר דלא דייקי בה סהדי ודמי לארנקי ורב יהודה סבר דלא דמי כלל לארנקי דהתם (ד) דאין זה גוף המעשה לא היה להן לבדוק אבל מנה דגוף הדבר הוא שמעידין עליו דייקי וקסבר דמודה ר"ש בן אלעזר במנה שחור דבטלה עדותן אפי' לב"ה ולא דמי למנה ומאתים דעבידי דטעו טפי[א] אלא מדמה מנה שחור ומנה לבן לאחד אומר חבית של יין וא' אומר של שמן דבהא מודו כולי עלמא דמחלקה עדותן כדאיתא התם[ב]:

נחלקה עדותן. הקשה ריב"א לב"ש דאמרי בכח אחת נחלקה עדותן דאשיבי להו עדות מוכחשת ואפי' בב' כיתי עדים נמי מבטל עדותן דהוי נמלא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אפילו הן מאה כדאמר בפ"ק דמכות (דף ה:) ואומר ר"י דלאו פירכא היא דמצינו למימר דב"ש כר' יוסי סבירא להו דאמר התם במה דברי' אמורים בדיני נפשות אבל בדיני ממונות תתקיים העדות בשאר והכי הלכתא דפסיק רב נחמן[ו] כוותיה ואפי' לרבי נמי מצי למימר דהכא (ה) מצי מיירי כגון דאתו למיחזי ואפי' אתי לאסהודי הני מילי כי מסייעי אהדדי הוא דאמר נמלא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אבל הכא דהא אהדדי לא[ח]:

מלוה

**אתא לקמיה דרב יהודה אזיל אייתי תרי סהדי חד אמר תרתי אוצייתא עאל וחד אמר תלת אוצייתא עאל א"ל זיל שלים תרתי מגו תלת א"ל כמאן כרבי שמעון בן אלעזר דתניא[ט] אמר ר' שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על שתי כיתי עדים שאחת אומרת מנה ואחת אומרת מאתים שיש בכלל מאתים מנה על מה נחלקו על כת אחת שאחד אומר מנה ואחד אומר מאתים שבית שמאי אומרים נחלקה עדותן ובית הלל אומרים [י]יש בכלל מאתים מנה א"ל והא [כ]מיתינא לך איגרתא ממערבא דאין הלכה כר' שמעון בן אלעזר א"ל [ל]כי תיתי ההוא גברא דדר בקשתא בעיליתא ארבע שני אתא מארי דביתא אשכחיה א"ל מאי בעית בהאי ביתא א"ל מפלניא זבינתה דזבנה מינך אתא לקמיה דר' חייא א"ל [מ]אי אית לך סהדי דדר בה איהו דזבנת מיניה ואפי' חד יומא אוקימנא לה בידך ואי לא לא אמר רב הוה יתיבנא קמיה דחביבי ואמרי ליה וכי אין אדם עשוי ליקח ולמכור בלילה וחזיתיה לדעתיה [נ]אי א"ל קמאי דידי זבנה מינך מהימן מיגו דאי בעי א"ל אנא זבנתה מינך אמר רבא כוותיה דר' חייא מסתברא דקתני [ס]הבא משום ירושה אינו צריך טענה טענה הוא דלא בעי [ע]הא ראיה בעי ודלמא לא ראיה בעי ולא טענה בעי ואיבעית אימא שאני לוקח דלא שדי זוזי בכדי איבעיא להו נראה בו מאי אמר אביי היא היא רבא אמר [פ]עביד אינש [צ]דסיאר ארעיה ולא זבין: [ק]שלשה לקוחות מצטרפין אמר רב [ר]וכולם בשטר למימרא דסבר רב שטר אית ליה קלא ועדים לית להו קלא והאמר רב [ש]המוכר שדה בעדים גובה מנכסים משועבדים התם לקוחות אינהו

חד אמר. רב כהנא עייל כותלו בתוך של חבירו: **תרתי אוצייתא.** שתי שורות קרקע על פני השדה כדגרסינן בהשותפין (לעיל דף יב.) תלת אוצייתא בי"ב גופני: **תרתי מגו תלת.** תרתי אוצייתא מן השלש שמעיד האחד דתרוייהו מיהא מודו דתרתי אוצייתא עייל דבכלל תלת איכא תרי: **א"ל.** רב כהנא לרב יהודה: **כמאן.** דליימא לי דהא תרוייהו מכחשי האי להאי ומבטל עדותן: **א"ל כר"ש בן אלעזר.** שהלכה כמותו ואליבא דב"ה: **ואתא אומרים מאתים.** היו באותו היום באותה שעה באותו מקום: **שיש בכלל מאתים מנה.** דהיינו מאה זוז ואין כת שניה מכחשת על מנה שכת ראשונה מעידה אלא מוסיפין הן מנה אחת אבל כת ראשונה מכחשת לשניה על אותו מנה שמוסיפין ובאותו מנה שני אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מריה ולא יצלח: **נחלקה עדותן.** דמאי דקמסהיד מר לא קמסהיד מר: **כ"ה אומרים יש בכלל מאתים מנה.** ונוטל מנה הכא נמי יש בכלל תלת אוציאתא תרתי ומיהדר ליה: **א"ל.** רב כהנא לרב יהודה: **והא מייתינא איגרתא כו'.** דאפי' ב"ה מודו דנחלקה עדותן: **א"ל.** אהדר מיד עד דמייתית איגרתא. וכרב יהודה קיימא לן שכן נעשה הדין: **בקשתא.** מקום: **בעיליתא.** בעליה: **דזבנה מינך.** בחזקת שהייתי סבור דזבנה מינך לקחתיה ממנו: **דדר בה.** ההוא דאמרת דזבנה לך: **אפי' חד יומא.** כדי לאמת דבריך ואוקמה בידך הואיל והמחזקת שני חזקה בידך הואיל והמחזקת שני חזקה ושוב לא תצטרך להביא עדים שלקחה מבעליו אותו שמכרה לך משום דטוענין ליורש וטוענין לנוקח דהכא משום ירושה ומשום מקח אינו צריך טענה אלא ראיה שדר בה המוכרה לו יום אחד בעי: **חזיתי.** ר' חייא דודו של רב כדאמרינן בסנהדרין (דף ה.) דרב בר אחוה דר"מ ובר אחתיה דר"מ: **ואמרי ליה.** לחביבי אמאי צריך להביא עדים שראוהו (א) בבית יום אחד: **וכי אין אדם עשוי ליקח בלילה.** ולמכור לאחר שיתן לו ריוח באותו לילה עצמו והוה לך לאוקומי להאי אנכסיה בטענה זו דהא טוענין לנוקח. ומיהו כר"מ קיי"ל כדמוכח מסקנא: **וחזיתיה לדעתיה.** דרבי חייא: **דאי טעין ליה.** האי ממחזיק קמאי דידי דזבנה מינך ההוא דזבנה ליהלי מהימן: **מיגו דאי בעי אמר כו'.** הלכך כיון דטענין נמי טענה מעלייתא אני יודע שממך לקחה מהימן דהשתא הויא ליה חזקה שיש עמה טענה אבל כי טענין מפלניא זבנתה בחזקת דאמר לי דזבנה מינך אבל איני יודע אם לקחה ממך אם לאו היינו חזקה שאין עמה טענה הואיל ואפי' יום אחד לא נראה דדר בה: **כוותיה דר' חייא.** דלריך להביא עדים שדר בה המוכרה לו יום אחד: **הבא משום ירושה.** והוא הדין משום לקיחה: **אין צריך טענה.** הך טענה דלעיל דקתני מתניתין [ע"א] אתה מכרת לי אתה נתת לי במתנה אין צריך יורש לטעון ולומר אתה מכרת לאבי: **אבל ראיה.** בעדים שדר בה יום אחד מיהא בעי. מדלא קתני הבא משום ירושה אינו צריך (ב) כלום דייקינן הכי: **ודילמא לא ראיה כו'.** והכי קאמר הבא משום ירושה אין צריך שום טענה בעולם אלא זו בלבד מאבי אני יורשה אבל לא עדי דירת יום אחד ולא טענת מכירה ומתנה שניתנה לאבי בעי: ה"ג **ואי בעית אימא שאני לוקח כו'.** אפילו אם תאמר כי היושב צריך ראיה דדר ביה מוריש יום אחד לוקח עדיף טפי מיורש לוקח אילו לא בריבא ליה מילתא דולאי זבנה המוכרה לו מבעל הקרקע לא הוי שדי זוזי בכדי הלכך ולאי קם אמילתא שפיר כשלקחה ואין צריך לא ראיה ולא טענה: **איצעיא להו נראה בו.** המוכרה לוקח זה באותו קרקע למוד כמה אדכו וכמה רחבו ומאי מי חשיבא עדות ראיה כעדות דירה. ומשום דכר' חייא קיימא לן קבעי לה: **שלשה לקוחות מצטרפין.** שדה שיש עדים שהיתה של ראובן כל הימים והחזיק בה שמעון שנה כי טוען שקנאה מראובן ואח"כ מכרה שמעון לוי בשטר והחזיק לוי שנה ואח"כ מכרה לוי ליהודה וכתב לו שטר מכירה כדלקמן והחזיק בה שנה הרי שלש שנים ואתא ראובן וקמערער ואומר כי לא מכרה לשמעון ויהודה טוען הרי החזקונו בין שלשתיהן שלא שנים ולא מחיה ושמעון שלקחה ממך שאנו באין מכחו לא היה לו ליזהר בשטרו יותר מג' שנים ראובן משיב לפי שכל אחד מכח לא החזיק שלש שנים אלא שנה לא חשבי למחות שהייתי רואה שאתה יראים להחזיק כדמחזקי אינשי ולא הייתי יודע שבשביל שהייתה מוכרין זה לזה לסוף שנה לפיכך לא החזקתם כל אחד כי אם שנה: **מצטרפין.** הלקוחות ויפסיד ראובן דכיון דבשטר לקחו זה מזה כדמפרש רב בסמוך עדים שבשטר אפקו לקלא וידע ראובן ומדלא מיחה הפסיד אבל בלא שטר מלי טענין האי דלא מחאי שלא החזיק אחד מכח שלש שנים ולא אחזיקוהו כדמחזקי אינשי כדאמרינן לעיל (דף מט:) בגמרא: **וכולן בשטר.** אשני לקוחות אחרונים קאי אבל לוקח ראשון שלקח מן המערער מה לנו ולשטרו [ו] [לאם יש לו שטר פשיטא דאין יכול לערער]: **שטר אין ליה קלא.** שמתאספין לכותבו ולחותמו והכל שומעין: **ועדים אין להו קלא.** מכירה בעדים בלא שטר: **המוכר שדה בפני עדים.** וקבל עליו אחריותו: **גובה.** הלוקח מן המוכר אפי' מנכסים ששעבד ומשכן או מכר קרקעותיו אחרי מכירה זו שקבל עליו אחריותה. וטעם משום דעדים מפקי לקלא וידעו הלקוחות שמכר זה קרקע באחריות והיה להם להניח למוכר בני חורין כשיעור האחריות אלמא עדים בלא שטר אית להו קלא: **שאני לקוחות.** אע"ג דמכירה בעדים בלא שטר לית ליה קלא ממילא אלא אם כן יפשפשו ויחקרו הדבר: אינהו

עין משפט נר מצוה

קו א מיי' פ"ג מהל' עדות הלכה ג סמג עשין קח טוש"ע ח"מ סי' ל סעיף ב: קיא ב ג מיי' פי"ד מהל' טוען הלכה יד סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמו סעיף יד:

קיב ד ה מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעיף י:

קיג ו ז מיי' שם פי"ב הלכה ו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קמד סעיף כ:

קיד ח מיי' פי"ח מהל' מלוה הלכה ה סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קמו סעיף ח:

רבינו גרשום

חד אמר. עייל כותלו בשדה חבירו תרתי אוצייתא ברוחב ב' שורו' על פני כל השדה: אמר ליה זיל אהדר תרתי אוצייתא מגו תלת. דתרוייהו הני עדים מסהדי דתרתי אוצייתא עיילת בתוך שדהו ובכל תלתא איכא תרתי: אחת אומרת מנה לזה פלוני ופלוני ואחת אומרת מאתים ח) מנה ונוטל מנה הכי נמי יש בכלל ג' אוצייתא תרתי ומהדר ל' [תרתי]: א"ל. רב כהנא לר' יהודה והא מייתינא איגרתא ממערבא דלית הלכתא כר' שמעון בן אלעזר. דאפילו בית הלל מודו ליהיכא דאחד אומר מנה ואחד אומר מאתים דנחלקה עדותן ולא קא משלם אפילו מנה הכי נמי נחלקה עדותן: אמר ליה. אהדר מיד עד דתיתי איגרתא: בקשתא. שם מקום: בעיליתא. בעלייה: דדר בה. ההוא דזבניה אפי' חד יומא כדי לאמת דברך ואוקמה בידך הואיל דאחזקת בה ד' שנין: חביבי. ר' חייא דודו: ואמרי ליה. ואי לא מייתי סהדי דדר בה ההוא דזבניה ליה חד יומא אמאי לא מוקמי' בידיה וכי אין אדם עשוי לקנות מאחד בלילה ולמכור באותו הלילה ואמאי לא מוקמי' בידיה הא הכא איכא למימר דבלילה זבנה מאחר ולאלתר מכרה ליה: וחזיתיה לדעתי'. שהבנתי מתוך דבריו דאי אמר ליה המחזיק קמיה דידי זבנה מינך ההוא שקניתיה ממנו מהימן: כוותיה דר' חייא. דאמר לעיל דצריך לאתויי סהדי דדר בה ההוא אפי' חד יומא הכי מסתברא. דקתני הבא מחמת ירושה והוא הדין מחמת לקיחה: הא ראיה. כל דהו בעי כהאי גוונא: ולא ראיה בעי. דהואיל ובא מחמת ירושה אגן טענינן ליה: איבעיא אימא. משום הכי בעי ר' חייא ראיה גבי לוקח משום דלוקח שאני מיורש דלוקח לא שדי זוזי בכדי דהואיל ויהיב דמי מדקדק יפה דההוא דזבניה ניהליה דדייר ביה חד יומא והואיל שטענן מפלניא זבינתיה דזבנה מינך צריך למיתי ראיה דדר בה חד יומא ההוא דזבנה ניהליה אי לא מייתי ראיה לא מוקמינן לה בידיה: איבעיא להו נראה בו מהו. כלומר אית ליה סהדי דההוא דזבנה ליה הוה איתחזי בההוא ביתא והוה אזיל לעיני במצרי הבית כמה ארכו וכמה רחבו הוי מי אמרינן הואיל וקא מעיין הכי ודאי קני מהאי מערער לאוקמי' ליה בידא דלוקח ודמי כמאן דדר בה חד יומא: אמר אביי היא היא. ודאי דמי כמאן דדר בה: רבא אמר. לא קנה לוקח דהואיל דלית ליה סהדי דדר בה ממש דעבד אינש דסיאר ביתא דחבריה ולא זבין: ג' לקוחות מצטרפין. כגון שמכר שדה לאחד והחזיק בה שנה והלך זה שקנאה ומכר לשני והחזיק בה שנה והלך זה שני ומכרה לשלישי והחזיק בה שנה מצטרפין אלו ג' שנים ודמי כאילו שהתה ביד לוקח שלישי ג' שנים והחזיק בה: אמר רב וכולן בשטר. כלומר אם אלו לקוחות מכרוה זה לזה בשטר ולא מיחה זה בשעת מכירה אין יכול שוב למחות משום השטר: קלא אית ליה. ואם איתא דשלו היא היה מוחה בשעת מכירה: עדים לית להו קלא. שאם מכרו זה לזה בעדים שלא בשטר ולא מיחה יכול שוב למחות דיכול למימר לא ידעתי במכירתם: והאמר רב המוכר שדהו שלא בשטר גובה מנכסים משועבדים. שאם מכר שדהו בפני עדים לאחד באחריות ובא בעל חוב של מוכר וטרפה מן הלוקח גובה מנכסין משועבדים שאם מכר לאחרי כן שדה לאחר אחר שקבל לזה אחריות שמשועבד לפצותו גובה אותן משועבדין שמכר לאחרים בשיעור הקרקע שטרפה ממנו אלמא כיון דגובה מנכסין משועבדין ש"מ דקסבר רב בעדים

מסורת הש"ס

א) סנהדרין לא. מיר כ. ע"ש, ב) [סנהדרין כט.], ג) [שבועות מח:], ד) לעיל כג., ה) רש"ל, ו) [ע' מכות ו. ופסק רב נחמן הלכה כר' ומה"ט ופסקו כל הפוסקים כרבי וכן מלוה לנקן. והקרני לחם אומר שלי"ל ולפיכך לר"י לפסק כוותיה דרבי נמי. ועי' מהרש"ל ולחמ"ש], ז) [וע"ע תוס' סנהדרין לא. ד"ה שב"ש אומרים], ח) רשב"ם ד"ה ואמרי ליה וכו' שהאותו שדר בבית: ט) ד"ה אבל לאיה וכו' תוס' ד"ה אמא וכו' פליג נמי אר"ש בן אלעזר דהכא: י) באד"ה דהתם כיון דאין זה גוף וכו' דגוף הדבר שמעידין עליו הוא דייקי: כ) ד"ה נחלקה וכו' דהכא מייתי כל"ל ותיבת מלי נמחק:

מוסף רש"י

נחלקה עדותן. שכיון שהאמר שקבן שוב אין כאן עדות (סנהדרין לא.). **יש בכלל מאתים מנה.** שניהם מעידין על מנה ובאותו מנה אין מכחישין זה את זה (שם). **הבא משום ירושה אינו צריך טענה.** אינו צריך לומר אתה מכרת לאבי, אלא כיוונו לאבי שהחזיק בה ולא ערער אדם עליו (לעיל כג.).

מוסף תוספות

א. דעביד אינשי דטעו בין תרתי לחלת, וכן נמי בין מנה למאתים, [וכ]דאמרינן וכו'. ר"ן. ב. [ד]בחבית צריכין הן להעיד ממה היתה מלאה שאם יעידו כי ראובן הפקיד חבית מלאה ביד שמעון אין זו עדות מפני שב"ד חוקרין אותן ממה היתה מלאה והן צריכין לומר או יין או שמן, והילכך אם זה אומר יין וזה אומר שמן נחלקה עדותן, כיון שלא כיוונו האיתם בדבר שעיקר העדות תלויה בו. תוס' רי"ד. ועי"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אינהו אפסידו אנפשייהו ומי אמר רב הכי והתנן [ה]המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין וכי תימא [ו]רב תנא הוא ופליג והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו [ז]מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשים ולא מן הלקוחות מלוה אזבינו קא רמית מלוה כי קא יזיף בצנעא קא יזיף כי היכי דלא ליתזלו נכסיה עליה [א]זבינו מאן דזבין ארעא בפרהסיא זבין כי היכי דליפוק לה קלא ת"ר [ב]אכלה האב שנה והבן שתים האב שתים והבן שנה האב שנה והבן שנה והלוקח שנה הרי זו חזקה למימרא דלוקח אית ליה קלא ורמינהי [ג]אכלה בפני האב שנה ובפני הבן שתים בפני האב שתים ובפני הבן שנה בפני האב שנה ובפני הבן שנה ובפני לוקח שנה הרי זו חזקה ואי סלקא דעתך לוקח אית ליה קלא אין לך מחאה גדולה מזו אמר רב פפא [ד]כי תניא ההיא במוכר שדותיו סתם: **מתני'** [ה]האומנין [ו]והשותפין [ז]והאריסין [ח]והאפוטרופין אין להם חזקה [ט]לא לאיש חזקה בנכסי אשתו ולא לאשה חזקה בנכסי בעלה [י]ולא לאב בנכסי הבן ולא לבן בנכסי האב במה דברים אמורים במחזיק [כ]אבל בנותן מתנה [ל]והאחין שחלקו [מ]והמחזיק בנכסי הגר [נ]נעל וגדר ופרץ כל שהוא הרי זו חזקה:

מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות. לא אילטריך אלא משום יורשין דלקוחות תגיעת בהדיא וקסבר שעבודא לאו דאורייתא [א] ומלוה בשטר שהוא גובה היינו שלא תגעול אלא בפני לוין ומכר נמי משום תקנת השוק ואע"ג דיורשין לא שייך לחלק בין מלוה על פה למלוה בשטר [ב] מ"מ כל היכא דגבי לקוחות חיישינן משום נעילת דלת כמו מלוה בשטר או מלוה הכתובה בתורה [ג] למ"ד (קדושין כט:) ככתובה בשטר דמי או כשעמד בדין או עשה עבדו אפותיקי גבי נמי מיתמי אבל מלוה על פה כיון דלא חשש לעשות שטר לגבות מלקוחות כי לא גבי נמי מיתמי ליכא נעילת דלת והא דאמרי' בפ"ק דבבא קמא (דף יא:) גבי (ד) הלכה גוזין מן העבדים אמר רב נחמן לעולא אמר ר"א אפילו מיתמי לא מייתי מייתי ואפילו מגלימא דעל כתפיה אם מפורש: **בפני האב שנה בו'.** והא דאמרינן בפרק שני דכתובות (דף יז: ושם ד"ה ואחת) אמר רב הונא אין מחזיקין בנכסי קטן ואפילו הגדיל לא כמו שיש מפרש אם דיימו אפילו גדול במילי דאבוה קטן הוא ואין מועלת חזקה לגביה אפילו שהיה גדול כשמת אביו דהא הכא אמר בהדיא דהוי חזקה כשאכל בפני הבן והאב שני חזקה אלא דוקא שהיה קטן כשמת אביו אינה חזקה אע"פ שאחרי כן הגדיל. [ד] ר"י: **ואי סלקא דעתך לוקח אית ליה קלא אין לך מחאה גדולה מזו.** אור"י דהוי מצי לטעוי כאן בשטר כאן בלא שטר דאין מלטרפין אלא בשטר דאמרינן לעיל אלא שמא בעדיפא מייתי קא משני [ה]:

אבל אמאי הויא חזקה כי לית ליה שטרא משום דהבן מכר ללוקח שדותיו סתם ומכר לו זה עמהן והואיל ולא מכר לזה בפני עצמו יכול לומר המחזיק ללוקח אני הייתי סבור ששדותיו אחרות היה מוכר לך ולא זו שהוחזקתי בה לכך לא חששתי לשטר שטרי יותר מג' שנים משעה שקניתיה הלכך הויא חזקה אבל בעלמא לוקח אית ליה קלא: **פיסקא** ג) האומנין. בעלי אומנות שמתקנין כלים או צבעין או כובסין שמתקנין בגדים בשכירות אע"פ שהחזיקו ג' שנים באותן החפצים אינה חזקה משום דמצי המערער לומר לתקנו נתתיו לך: והשותפין. אם החזיק אחד בחלק חבירו ג' שנים אינה חזקה דאיכא למימר כך התנו ביניהן שתהא ברשות זה ה' שנים וכן ברשות של אחר: והאריסין. שיורדין לתקן למחצה לשליש ולרביע אם טוען שני חזקה החזקתי בקרקע אינה חזקה שיכול לומר לו המערער לאריסות הורדתיך וכן האפוטרופוס של יתומים:

לאסוקי אדעתייהו מקמי דליזבון והי' להו לפשפושי ולבדוק אי משעבדי הני קרקעי לאחר או לא הואיל ולא פשפשו בדבר גובה מנכסין משועבדים אבל ג' לקוחות לאחר שמכרו בעדים לא מצטרפי משום הואיל דלית להו קלא מאי הוה ליה למערער לאסוקי על דעתיה דליפוק: ומי אמר רב הכי. דהמוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדין כלומר דעדים אית להו קלא: והתנן ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין. אלמא עדים לית להו קלא וקשיא מהני אדרב: וכי תימא דרב תנא הוא. דספרא רב שנאו: ופליג. אמתני': מלוה על פה. הוירן בעדים ולא בשטר: אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות. דלית להו קלא: מלוה עביד אינש דיזיף בצנעא כי היכי דלא ליזלזלו נכסיה. דאי הוו ידעי אינשי דהוא חייב ממון בשירצה למכור קרקע מפני חובותיו יהוי מזלזלין בנכסיו ולא יקנו ביוקר לפי שידוע שדוחקין אותו בעלי חובין ומש"ה יזיף בצנעא ומאי הוה להו ללקוחות לאסוקי אדעתייהו אם

א) נלקמן דל"ל אלא משום דהוי להו וכו'. ב) נלקה דל"ל וקנה הגהי. ג) עי' בכסה"ש שכ' בשם רבינו דלא נגרס אומן וכ"ה בתמיה המעתה שכיומשלמי אבל הדבר ל"ע דהרי חזון דרבינו היה גורס אומן במשנתינו.

א) לקמן קמ. ודף קעה., **ב)** [ע"ריטבא כ: כתובות ח. גיטין לא: סנהדרין פג: מולין קכב:], **ג)** קדושין יג: [כ"ק קד: לקמן קמ. קעה.: ערכין ו: ז. כ. בכורות מח:], **ד)** [גיטין עז: ועי' תוס' לקמן נב: ד"ה מגלן], **ה)** [כ"מ טו:], **ו)** [כתובות יח.], **ז)** [לקמן קעו.], **ח)** [כל הפיות רש"ס], **ט)** [ומומר רש"ס],

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה אמר רב פפא וכו' מכר זו הסדה: **(ב)** ד"ה האומנין הד"א עם ד"ה אין לסם וכו' והבא גבי אומנין וכו' כדי לתקנו נמי אין לו חזקה לטעון לקוח הוא בידי: **(ג)** ד"ה שתפדין וכו' דלכולי עלמא: **(ד)** תוס' ד"ה מלוה וכו' גבי אמר עולא אמר ר' אלעזר הלכה גוזין מן העבדים:

מוסף רש"י

המלוה את חבירו בשטר. אפילו לא נכתב בו אחריות, גובה מנכסים משועבדים. אם אין לנוה נכסים בני חורין גובה מלוה מן הלקוחות, דאמר בפרק אחזקן (ב"מ יד.) דלדבון אחריות אלא שנכתב בשטר טעות סופר הוא וכמי שנכתב בו דמי, דלא שדי אינש זוזי בכדי ולכך נתכוין המלוה שיכתוב בשטר אחריות אלא שנכתב הסופר טועה, ואתם שטר קלא אית ליה ולקוחות הוא דאפסידו אנפשייהו שלקחו קרקע מן הלוה ולא הגיחו לו בני חורין כדי לגבות מהן מלוה את חובו (לקמן קנז.). מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשים. דשיעבודא לאו דאורייתא, וכל שכן מן הלקוחות, אבל מלוה בשטר הוא עלמו שיעבדו, דכתב ליה כל נכסי דלית לי אחרלאן לשטרא דנן (קדושין יג.). נעל. נלם, וגדר. פלילה. ופרץ. גדר כל שהוא, הרי זו חזקה. לקנות, שאין המוכר יכול לחזור בו (גיטין עז:).

מוסף תוספות

א. [דאל"כ] בבי יורשים כי ליכא קלא מאי הוה וכו' וקושיית [הגמ' הוא] אי איתא דסבר רב דעדים אית להו קלא, כי היכי דתקון רבנן במלוה בשטר דגובה מנכסים משועבדים, הכי הוה להו לתקוני במלוה על פה. ר"ן. ב. [ד]בשלמא בלקוחות איכא לפלוגי בין ע"פ לבשטר וכו', [ד]במלוה ע"פ לא גבי משום דליכא קלא. תוס' ק"ק יא: ג. פי' כגון קרבנות ופדיון הבן וערכין ונזקין. תוס' קידושין יג: ד. הואיל ותחלתו כשהוא קטן ראהו מוחזק בה לא ידע כשהגדיל שהיתה של אביו עד ששומע מפי אחרים. רש"י כתובות יח: ד"ה ומדע הוגת. ה. עיין בר"ן מה דממתן.

רבינו גרשום

אית להו קלא שפרסמין שקבל אחריות לזה ולא איבעיא להו לזבוני מיניה. ורקשיא דרב אדרב. ומשני התם לא משום ההוא טעמא גובה מנכסים דעדים אית להו קלא **(ב)** הוה להו לאסוקי אדעתייהו מקמי דליזבון אי משעבדי הני קרקעי לאחר או לא הואיל ולא פשפשו בדבר גובה מנכסין משועבדים אבל ג' לקוחות לאחר שמכרו בעדים לא מצטרפי משום הואיל דלית להו קלא מאי הוה ליה למערער לאסוקי על דעתיה דליפוקי: ומי אמר רב הכי. דהמוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדין כלומר דעדים אית להו קלא: והתנן ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין. אלמא עדים לית להו קלא וקשיא מהני אדרב: וכי תימא דרב תנא הוא. דספרא רב שנאו: ופליג. אמתני': מלוה על פה. הוירן בעדים ולא בשטר: אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות. דלית להו קלא: מלוה עביד אינש דיזיף בצנעא כי היכי דלא ליזלזלו נכסיה. דאי הוו ידעי אינשי דהוא חייב ממון בשירצה למכור קרקע מפני חובותיו יהוי מזלזלין בנכסיו ולא יקנו ביוקר לפי שידוע שדוחקין אותו בעלי חובין ומש"ה יזיף בצנעא ומאי הוה להו ללקוחות לאסוקי אדעתייהו אם

(א) [ד]בשלמא בלקוחות איכא לפלוגי בין ע"פ לבשטר וכו' [ד]במלוה ע"פ לא גבי משום דליכא קלא. תוס' ק"ק יא: **(ב)** ד"ה אמר עולא אמר ר' אלעזר הלכה גוזין מן העבדים: **(ג)** ד"ה אמר רב הכי. דהמוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדין כלומר דעדים אית להו קלא: והתנן ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין. אלמא עדים לית להו קלא וקשיא דרב אדרב. ומשני התם לא משום ההוא טעמא גובה מנכסים דעדים אית להו קלא **(ד)** הוה להו

(ה) [ד]בשלמא בלקוחות איכא לפלוגי בין ע"פ לבשטר וכו' [ד]במלוה ע"פ לא גבי משום דליכא קלא. תוס' ק"ק יא: **(ו)** ד"ה אמר עולא אמר ר' אלעזר הלכה גוזין מן העבדים: **(ז)** ד"ה אמר רב הכי. דהמוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדין כלומר דעדים אית להו קלא: והתנן ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין. אלמא עדים לית להו קלא וקשיא דרב אדרב. ומשני התם לא משום ההוא טעמא גובה מנכסים דעדים אית להו קלא **(ח)** הוה להו

(ה) [ד]בשלמא בלקוחות איכא לפלוגי בין ע"פ לבשטר וכו' [ד]במלוה ע"פ לא גבי משום דליכא קלא. תוס' ק"ק יא: **(ו)** ד"ה אמר עולא אמר ר' אלעזר הלכה גוזין מן העבדים: **(ז)** ד"ה אמר רב הכי. דהמוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדין כלומר דעדים אית להו קלא: והתנן ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין. אלמא עדים לית להו קלא וקשיא דרב אדרב. ומשני התם לא משום ההוא טעמא גובה מנכסים דעדים אית להו קלא **(ח)** הוה להו

(ה) [ד]בשלמא בלקוחות איכא לפלוגי בין ע"פ לבשטר וכו' [ד]במלוה ע"פ לא גבי משום דליכא קלא. תוס' ק"ק יא: **(ו)** ד"ה אמר עולא אמר ר' אלעזר הלכה גוזין מן העבדים: **(ז)** ד"ה אמר רב הכי. דהמוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדין כלומר דעדים אית להו קלא: והתנן ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין. אלמא עדים לית להו קלא וקשיא דרב אדרב. ומשני התם לא משום ההוא טעמא גובה מנכסים דעדים אית להו קלא **(ח)** הוה להו

(ה) [ד]בשלמא בלקוחות איכא לפלוגי בין ע"פ לבשטר וכו' [ד]במלוה ע"פ לא גבי משום דליכא קלא. תוס' ק"ק יא: **(ו)** ד"ה אמר עולא אמר ר' אלעזר הלכה גוזין מן העבדים: **(ז)** ד"ה אמר רב הכי. דהמוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדין כלומר דעדים אית להו קלא: והתנן ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין. אלמא עדים לית להו קלא וקשיא דרב אדרב. ומשני התם לא משום ההוא טעמא גובה מנכסים דעדים אית להו קלא **(ח)** הוה להו

(ה) [ד]בשלמא בלקוחות איכא לפלוגי בין ע"פ לבשטר וכו' [ד]במלוה ע"פ לא גבי משום דליכא קלא. תוס' ק"ק יא: **(ו)** ד"ה אמר עולא אמר ר' אלעזר הלכה גוזין מן העבדים: **(ז)** ד"ה אמר רב הכי. דהמוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדין כלומר דעדים אית להו קלא: והתנן ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין. אלמא עדים לית להו קלא וקשיא דרב אדרב. ומשני התם לא משום ההוא טעמא גובה מנכסים דעדים אית להו קלא **(ח)** הוה להו

(ה) [ד]בשלמא בלקוחות איכא לפלוגי בין ע"פ לבשטר וכו' [ד]במלוה ע"פ לא גבי משום דליכא קלא. תוס' ק"ק יא: **(ו)** ד"ה אמר עולא אמר ר' אלעזר הלכה גוזין מן העבדים: **(ז)** ד"ה אמר רב הכי. דהמוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדין כלומר דעדים אית להו קלא: והתנן ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין. אלמא עדים לית להו קלא וקשיא דרב אדרב. ומשני התם לא משום ההוא טעמא גובה מנכסים דעדים אית להו קלא **(ח)** הוה להו

(ה) [ד]בשלמא בלקוחות איכא לפלוגי בין ע"פ לבשטר וכו' [ד]במלוה ע"פ לא גבי משום דליכא קלא. תוס' ק"ק יא: **(ו)** ד"ה אמר עולא אמר ר' אלעזר הלכה גוזין מן העבדים: **(ז)** ד"ה אמר רב הכי. דהמוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדין כלומר דעדים אית להו קלא: והתנן ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין. אלמא עדים לית להו קלא וקשיא דרב אדרב. ומשני התם לא משום ההוא טעמא גובה מנכסים דעדים אית להו קלא **(ח)** הוה להו

(ה) [ד]בשלמא בלקוחות איכא לפלוגי בין ע"פ לבשטר וכו' [ד]במלוה ע"פ לא גבי משום דליכא קלא. תוס' ק"ק יא: **(ו)** ד"ה אמר עולא אמר ר' אלעזר הלכה גוזין מן העבדים: **(ז)** ד"ה אמר רב הכי. דהמוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדין כלומר דעדים אית להו קלא: והתנן ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין. אלמא עדים לית להו קלא וקשיא דרב אדרב. ומשני התם לא משום ההוא טעמא גובה מנכסים דעדים אית להו קלא **(ח)** הוה להו

(ה) [ד]בשלמא בלקוחות איכא לפלוגי בין ע"פ לבשטר וכו' [ד]במלוה ע"פ לא גבי משום דליכא קלא. תוס' ק"ק יא: **(ו)** ד"ה אמר עולא אמר ר' אלעזר הלכה גוזין מן העבדים: **(ז)** ד"ה אמר רב הכי. דהמוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדין כלומר דעדים אית להו קלא: והתנן ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין. אלמא עדים לית להו קלא וקשיא דרב אדרב. ומשני התם לא משום ההוא טעמא גובה מנכסים דעדים אית להו קלא **(ח)** הוה להו

(ה) [ד]בשלמא בלקוחות איכא לפלוגי בין ע"פ לבשטר וכו' [ד]במלוה ע"פ לא גבי משום דליכא קלא. תוס' ק"ק יא: **(ו)** ד"ה אמר עולא אמר ר' אלעזר הלכה גוזין מן העבדים: **(ז)** ד"ה אמר רב הכי. דהמוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדין כלומר דעדים אית להו קלא: והתנן ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין. אלמא עדים לית להו קלא וקשיא דרב אדרב. ומשני התם לא משום ההוא טעמא גובה מנכסים דעדים אית להו קלא **(ח)** הוה להו

(ה) [ד]בשלמא בלקוחות איכא לפלוגי בין ע"פ לבשטר וכו' [ד]במלוה ע"פ לא גבי משום דליכא קלא. תוס' ק"ק יא: **(ו)** ד"ה אמר עולא אמר ר' אלעזר הלכה גוזין מן העבדים: **(ז)** ד"ה אמר רב הכי. דהמוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדין כלומר דעדים אית להו קלא: והתנן ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין. אלמא עדים לית להו קלא וקשיא דרב אדרב. ומשני התם לא משום ההוא טעמא גובה מנכסים דעדים אית להו קלא **(ח)** הוה להו

אבל שותף יש לו חזקה. יש ענין לשותף דאין לו חזקה כדמפרש לקמן וא"ת מ"כ ליתני במתני' שותף אין לו חזקה אע"פ שיש שותף שיש לו חזקה כי היכי דתני אריס אע"פ שאחר אריס שאינו אריסי בתי אבות יש להן חזקה ויש לחלק:

שותף ביורד ברשות דמי לאו למימרא דאין לו חזקה. (ה) וא"ת מנא ליה דילמא לענין שנוטל בשבח המגיע לכתפים כדאמר בסמוך וכ"ת דמשמע ליה דבכל ענין מדמי ליה לאריס למא כשאר אריסים קאמר שיש להן חזקה ולא כאריסי בתי אבות: **שבח** המגיע לכתפים. מפרש רש"י בכמה מקומות וכן רבינו שמואל דמגיע לכתפים כגון ענבים הרלוויין ליבצר [א] וקשה לאמרי' בפ"ק דב"מ (דף טו:) והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל נבעל חוב בשבח המגיע לכתפים ואי ס"ד היינו ענבים (ו) הרלוויים ליבצר א"כ בעל חוב לא גבי מינייהו כדאמר בכתובות פ' נערה (דף נ:) אמר ליה זיל הב ליה מתמרי דעל בודיא אמר ליה (ז) לא יהא אלא בעל חוב דחזו לבודיא קאמינא סוף סוף כל העומד ליגדר כגדור דמי דלריכי לדקלא קאמינא אלמא לא גבי מאותם העומדים ליגדר ואלו פירכא היא דהא רש"י נמי לא בעי למימר מאותן העומדים ליבצר מיד אלא כלומר כל דבר שסופו ליתלש כגון פגין או בוסר ור"ת מפרש מגיע לכתפים היינו דבר שבא ע"י טורח [ב] ומייתי ראיה מהא דתנן בסוף יש נוחלין (לקמן דף קלד.) האומר זה אחי אינו נאמן ויטול עמו בחלקו מת יחזירו נכסים למקומם נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו ובעי רבא (שם קלה:) שבח שבאו נכסים מאליהם מהו בשבח המגיע לכתפים לא תבעי לך דכי נפלו ממקום אחר דמי כי תיבעי לך בשבח שאינו מגיע לכתפים כגון דקלא וזיתים ארעא ומסקא ארטון משמע שבח שאינו מגיע לכתפים היינו בא מאליו ור' אלחנן נראה לאדרבה משם קשה לר"ת דלמה שינה בלשון דמעיקרא קאמר נכסים שבאו מאליהם מהו ובתר הכי קאמר כי תיבעי לך בשבח שאין מגיע לכתפים דמעיקרא נמי הוה ליה למימר שבח שאין מגיע לכתפים אלא משמע דשבח המגיע לכתפים נמי הוי נכסים שבאו מאליהם [ג] וע"ק לר"ת אמאי קאמר כגון דקלא וזיתים ה"ל למימר כגון פירות הבאות מאליהם ואומר רשב"א דאין תימה לפי' רש"י דשבח המגיע לכתפים היינו פירות אמאי חשיב להו כנכסים שנפלו לו ממקום אחר ויטלו אחיו עמו הלא גם להם יש פירות בארלס שהיתה כנגד זו והא מבעי ליה בדקלא וזיתים ארעא ומסקא ארטון אי חשיב כנפלו לו נכסים ממקום אחר כ"ש פירות דאית לן לאחשוביהו טפי כנפלו לו ממקום אחר [ד] כדמוכח גבי בכור (לקמן דף קכד.) דפליגי רבי ורבנן בחפירה והוו שיבלי [ה] (שלחופי) והוו תמרי אי בכור נוטל פי שנים אי לא ואפ"ה מודו בדקלא וזיתים וארעא ומסקא ארטון דשקיל אלמא חשבינן פירות טפי כנפלו לאחר מכן מדקלא וזיתים ומצינן למימר שפיר שיטלו אחיו בפירות ואע"פ שגם לקחו גנדם בחלקם דהם טרחו והם אכלו אבל מה שהמת טרח למה לא יקחו בטורח המת כמותו וכתלושים חשיבי ואי תלשם ואח"כ מת זה דבר פשוט שיטלו עמו ומיהו קשה לפי' הקונטר' למה הוצרך כאן להאריך ולומר [ח] בשבח המגיע לכתפים דהיינו פירות שבכל שנה ושנה כדין אריס לא היה לו לומר אלא שנוטל בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע דהיינו כדין אריס דיורד אלא ברשות שקיל בשדה העשויה ליטע כדין אריס כדאמר בהשואל (ב"מ דף קא.) דיורד לתוך שדה חבירו אלא ברשות כו' ומסיק דבשדה העשויה ליטע אומדים כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ולנוטעה ופרש"י דהיינו כדין אריסי העיר אבל לפר"ת אתי שפיר דה"פ שנוטל דוקא בשבח המגיע לכתפים דהיינו בא ע"י טורח בשדה שאין עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע כדין אריס אבל באין מגיע לכתפים לא יטול כדין אריס ואף על גב [ט] (דאדם) וטול בשבח דאתי מעלמא ממילא כדמשמע בפ' מי שאחזו (גיטין דף עד:) הכא דיורד אלא ברשות סבר גמרא דאין לו ליטול בשבח הבא מאליו כדין אריס ומ"מ קשה דבכל מקום גרס ובשדה [ג] (שאינו שלו) בוי"ו ולפירוש זה הוה ליה למימר בשדה בלא וי"ו כיון דאדם מילתא היא ויש לייחס פ"ה ונפרש הכא דהשואל כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ולנוטעה דלאו היינו כדין אריס דלאריס נותנין יותר למאה ולגליס כי עוסק בה לתקנה כמה לריכים אלא ה"פ כמה אדם רוצה ליתן לקבלן ליטע שדה זו ולא ירד בה לאריסות אלא מיד ונוטל שכרו ונוטל יותר משכיר יום כי שכיר יום אין עליו לתקן אם יתקלקל אמאי

גמ' אבוה דשמואל. וגם לוי מחבירו: **תנו.** במתני': **שותף.** השותפין והאפוטרופין כו' אבל אומן לא תנו דכ"ש דאין לו חזקה דהא אין לו חלק כלל דגימא מיגו דהיה לו חלק בו קנה מחבירו את חלקו אלא ולאי לתקנן ניתן לו: **אבל שותף יש לו חזקה.** דאם איתא דלא מכר לו חלקו היה לו לעבוד את האדמה ולאכול הפירות בשותפות: **מחזיקין זה** (ג) **זה.** אם האחד מחזיק בחלקו ובחלק חבירו ג' שנים הויא חזקה: **ומעידין זה.** על חלקו של זה להעמידה בידו אם בא אחד מן השוק לערער עליו ולא הוי נוגע בעדות כדמפרש לקמן [מג.]: **ועשין כשומרי שכר זה לזה.** שאם מצית אחד מהן נגנב דבר של שותפות חייב לשלם כשומר שכר וזהו שכרו שגם חבירו ישמור הכל כשיעור זמן שמשמר זה עכשיו: **והא אמר שמואל שותף.** שמחזיק בכל השדה גם בחלקו של חבירו: **ליורד ברשות דמי.** כלומר כאילו נתן לו חבירו רשות ולזהו להיות במקומו כדין אריס דמי: **ולו למימרא דשותף אין לו חזקה.** דהוי כאריס שיורד ברשות ולכך לא הויא חזקתו חזקה. ולקמן מפרש דאתכי לשאר דבריס קאמר שמואל כיורד ברשות דמי מדלא קאמר בהדיא שותף אין לו חזקה: **דנחית לגולה.** שדה שקנו שניהם: **דנחית נפנגת.** בחלק המוזכר החזיק ואמר חלקנו והגיע זה לחלקי והחזקתי בו שלש שנים ואידך טענ עדיין לא חלקנו אלא כך התנינו ביניהם שתאכל אותו חלק ג' שנים ואני אחריך כמו כן ג' שנים: **אמרי לה להאי גיסא.** יש מתרלים בענין זה הא דאמר שמואל שותף יש לו חזקה דנחית לגולה דמנהג שותפים ליטול בשותפות פירות כל שנה ושנה אז זה יטול חלי הקרקע וזה החלי ולשנה הבאה למפרע מה שלקח זה משתקד יקח זה עכשיו שכל אחד רולה ליהנות בכל שנה מחלקו וזה שהגיע להחזיק לחבירו ג' שנים בכל השדה ולאי מכר לו את חלקו והלכך הויא חזקה: **והא דאמר שמואל אין לו חזקה דנחית נפנגת.** שכן דרך שותפין לאכול זה פנגת ואידך חבריה פנגת שלש שנים או ארבע ואחר כך אוכלין למפרע בענין זה ארבע שנים אחרות: **ואמרי לה להאי גיסא.** היכא דנחית לגולה לא הויא חזקה שכן הוא מנהג השותפין לאכול שדה שלש שנים והלכך לא מלי טענין לקוח חלקך בידי והיכא דנחית לפנגת הויא חזקה דסברא הוא דחלקו לאם איתא דניחא ליה ליהנות מחלקו בכל שנה ולא להמתין שלש שנים או ארבע שנים אחר חבירו כמנהג שותפין לא היה לו לברר חלק אחד לבדו אלא יעבוד בשותפות ויחלקו הפירות: **רבינא אמר הא והא דנחית לגולה הא דאית בה דין חזוקה.** ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה הויא חזקה דכיון דיש כדי לזה וכדי לזה אינו מנהג להניח האחד להקדים לו חבירו ג' שנים אלא אם כן מכר לו חלקו: **דליתא בה דין חזוקה.** אינה חזקה דהתם מנהג הוא לאכול זה שלש או ארבע שנים שלימות כל השדה ואחר כך זה משום דבשניהם ביחד אינו כלום. והכי קיימא לן. והך עובדא דרמי בר חמא ורב עוקבא בר חמא דזבון אחמתא בשותפות מר משתמש ראשונה שלשית כו' ברים פרקין (ז) (דף כט:) ופרשינן טעמא כי היכי דלא ליחזקו אהדדי ה"ק דאי הוה כל אחד משתמש שלש שנים רלופין לא תהוי חזקה דהא ליתא בחדא אמתא דין חזוקה והלכך לא תהוי חזקה ואינהו לאחזוק בסירוגין משום דלמא לא ידעי העדים לסוף ג' שנים שלקחוה בשותפות ויטעון המחזיק בה שאינו שותף ותהוי חזקתו חזקה: **לומר שנוטל.** כדין אריס שיורד ברשות. אפי' בשבח המגיע לכתפים גמר פירי כגון קמה לקצור וענבים לבצור ונוטל כל האחי כדין אריסי העיר ואפילו הוא שדה שאינו עשוי ליטע אלא לזריעה ונטיעה הוא נוטל כל דינו כאילו עשוי ליטע כדין היורד ברשות דאילו יורד אלא ברשות שמין לו וידו על התחתונה דאם השבח יתר על היציאה נוטל את היציאה ואם היציאה יתר על השבח נוטל יציאה שיעור שבח כדאמר בב"מ בהשואל (דף קא.) היורד לתוך שדה חבירו ונטעה אלא ברשות אמר רב שמין לו וידו על התחתונה ושמואל אומר אומדין כמה אדם רולה ליתן על שדה זו ליטע וא"ר פפא לא פליגי כאן בשדה העשויה ליטע כאן בשדה שאינה עשויה ליטע והכא חשיב להאי שותף היורד ברשות והלכך אקיל בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע ואי הוה אמר שמואל שותף אין לו חזקה הוה אמינא דידו על התחתונה הואיל ובלא רשות חבירו ילד: אמאי

אמר שותף כיורד ברשות דמי לאו למימרא דאין לו חזקה. (ה) וא"ת מנא ליה דילמא לענין שנוטל בשבח המגיע לכתפים כדאמר בסמוך וכ"ת דמשמע ליה דבכל ענין מדמי ליה לאריס למא כשאר אריסים קאמר שיש להן חזקה ולא כאריסי בתי אבות: **שבח** המגיע לכתפים. מפרש רש"י בכמה מקומות וכן רבינו שמואל דמגיע לכתפים כגון ענבים הרלוויין ליבצר [א] וקשה לאמרי' בפ"ק דב"מ (דף טו:) והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל נבעל חוב בשבח המגיע לכתפים ואי ס"ד היינו ענבים (ו) הרלוויים ליבצר א"כ בעל חוב לא גבי מינייהו כדאמר בכתובות פ' נערה (דף נ:) אמר ליה זיל הב ליה מתמרי דעל בודיא אמר ליה (ז) לא יהא אלא בעל חוב דחזו לבודיא קאמינא סוף סוף כל העומד ליגדר כגדור דמי דלריכי לדקלא קאמינא אלמא לא גבי מאותם העומדים ליגדר ואלו פירכא היא דהא רש"י נמי לא בעי למימר מאותן העומדים ליבצר מיד אלא כלומר כל דבר שסופו ליתלש כגון פגין או בוסר ור"ת מפרש מגיע לכתפים היינו דבר שבא ע"י טורח [ב] ומייתי ראיה מהא דתנן בסוף יש נוחלין (לקמן דף קלד.) האומר זה אחי אינו נאמן ויטול עמו בחלקו מת יחזירו נכסים למקומם נפלו לו נכסים ממקום אחר יירשו אחיו עמו ובעי רבא (שם קלה:) שבח שבאו נכסים מאליהם מהו בשבח המגיע לכתפים לא תבעי לך דכי נפלו ממקום אחר דמי כי תיבעי לך בשבח שאינו מגיע לכתפים כגון דקלא וזיתים ארעא ומסקא ארטון משמע שבח שאינו מגיע לכתפים היינו בא מאליו ור' אלחנן נראה לאדרבה משם קשה לר"ת דלמה שינה בלשון דמעיקרא קאמר נכסים שבאו מאליהם מהו ובתר הכי קאמר כי תיבעי לך בשבח שאין מגיע לכתפים דמעיקרא נמי הוה ליה למימר שבח שאין מגיע לכתפים אלא משמע דשבח המגיע לכתפים נמי הוי נכסים שבאו מאליהם [ג] וע"ק לר"ת אמאי קאמר כגון דקלא וזיתים ה"ל למימר כגון פירות הבאות מאליהם ואומר רשב"א דאין תימה לפי' רש"י דשבח המגיע לכתפים היינו פירות אמאי חשיב להו כנכסים שנפלו לו ממקום אחר ויטלו אחיו עמו הלא גם להם יש פירות בארלס שהיתה כנגד זו והא מבעי ליה בדקלא וזיתים ארעא ומסקא ארטון אי חשיב כנפלו לו נכסים ממקום אחר כ"ש פירות דאית לן לאחשוביהו טפי כנפלו לו ממקום אחר [ד] כדמוכח גבי בכור (לקמן דף קכד.) דפליגי רבי ורבנן בחפירה והוו שיבלי [ה] (שלחופי) והוו תמרי אי בכור נוטל פי שנים אי לא ואפ"ה מודו בדקלא וזיתים וארעא ומסקא ארטון דשקיל אלמא חשבינן פירות טפי כנפלו לאחר מכן מדקלא וזיתים ומצינן למימר שפיר שיטלו אחיו בפירות ואע"פ שגם לקחו גנדם בחלקם דהם טרחו והם אכלו אבל מה שהמת טרח למה לא יקחו בטורח המת כמותו וכתלושים חשיבי ואי תלשם ואח"כ מת זה דבר פשוט שיטלו עמו ומיהו קשה לפי' הקונטר' למה הוצרך כאן להאריך ולומר [ח] בשבח המגיע לכתפים דהיינו פירות שבכל שנה ושנה כדין אריס לא היה לו לומר אלא שנוטל בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע דהיינו כדין אריס דיורד אלא ברשות שקיל בשדה העשויה ליטע כדין אריס כדאמר בהשואל (ב"מ דף קא.) דיורד לתוך שדה חבירו אלא ברשות כו' ומסיק דבשדה העשויה ליטע אומדים כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ולנוטעה ופרש"י דהיינו כדין אריסי העיר אבל לפר"ת אתי שפיר דה"פ שנוטל דוקא בשבח המגיע לכתפים דהיינו בא ע"י טורח בשדה שאין עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע כדין אריס אבל באין מגיע לכתפים לא יטול כדין אריס ואף על גב [ט] (דאדם) וטול בשבח דאתי מעלמא ממילא כדמשמע בפ' מי שאחזו (גיטין דף עד:) הכא דיורד אלא ברשות סבר גמרא דאין לו ליטול בשבח הבא מאליו כדין אריס ומ"מ קשה דבכל מקום גרס ובשדה [ג] (שאינו שלו) בוי"ו ולפירוש זה הוה ליה למימר בשדה בלא וי"ו כיון דאדם מילתא היא ויש לייחס פ"ה ונפרש הכא דהשואל כמה אדם רוצה ליתן בשדה זו ולנוטעה דלאו היינו כדין אריס דלאריס נותנין יותר למאה ולגליס כי עוסק בה לתקנה כמה לריכים אלא ה"פ כמה אדם רוצה ליתן לקבלן ליטע שדה זו ולא ירד בה לאריסות אלא מיד ונוטל שכרו ונוטל יותר משכיר יום כי שכיר יום אין עליו לתקן אם יתקלקל אמאי

גמ' אבוה דשמואל ולוי תנו שותף אין לו חזקה וכל שכן אומן שמואל תני אומן אין לו חזקה אבל שותף יש לו חזקה ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל השותפין מחזיקין זה על זה ומעידין זה על זה ונעשים שומרי שכר זה לזה רמי ליה רבי אבא לרב יהודה (ח) במערתא דבי רב זכאי מי אמר שמואל שותף יש לו חזקה והאמר שמואל שותף ביורד ברשות דמי לאו למימרא דשותף אין לו חזקה לא קשיא [י] הא דנחית לגולה הא דנחית לפלגא [כ] אמרי לה להאי גיסא ואמרי לה להאי גיסא רבינא אמר [א] הא והא דנחית לגולה ולא קשיא הא דאית בה דין חלוקה הא דלית בה דין חלוקה גופא אמר שמואל [ב] שותף כיורד ברשות דמי מאי קמ"ל (ג) שותפות אין לו חזקה לימא שותף אין לו חזקה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [ג] לומר שנוטל בשבח המגיע לכתפים בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע: [ד] ומעידין זה לזה אמאי

עין משפט נר מצוה

קכז א מיי' פ"יג מהל' טוען הל' ח סמג עשין לח טוש"ע ח"מ סי' קמט סעיף ב וע' פ"ה מהל' שותפין הל' ח וכטוש"ע ח"מ סי' קמט:
קכח ב ג מיי' פ"י מהל' גזילה הל' ז סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שעה סעיף ה:
קכט ד מיי' פנ"ו מהל' עדות הל' ד סמג לאוין קט טוש"ע ח"מ סי' לז סעיף ח:

רבינו גרשום

שותף אין לו חזקה. אע"ג דיכול למימר מן חבירי קניתי חלקי: וכ"ש אומן. דאיכא למימר כדי לתקן נתנו לו: מחזיקין זה על זה. שאם האחד תופש חלקו וחלק חבירו ג' שנים החזיק בו: ומעידין זה על זה. שאם בא אחד וערער על חלק חבירו יכול שותפו להצטרף עם עד אחד ולהעיד עליו דשל אביו היה או אם ערער עליו אדם יכול שותפו להצטרף עם עד אחד ולהעיד עליו שקנאו: ונעשין שומרי שכר זה לזה. שאם שומר זה מקצת הממון שבשותפותם רוה מקצת ונגנב מביתו אחד או אבד אינו כש"ח אלא חייב לשלם משום דש"ש הוא שבשכר ששומר לו חבירו מקצת הממון שומר לו אידך מקצתו: כיורד ברשות. חבירו לשדהו דמי דהוי כאריס שיורד לרשות חבירו וכיון דחשיב הוא כיורד ברשות חבירו לדעתו (וכו' לדעתו) מכלל דאין לו חזקה: אמרי לה להאי גיסא הכי שאם ירד לפלגי לאותו חצי שלא הגיע לחלקו יש לו חזקה משום דמצי למימר המחזיק חלקך קניתי ממך וכבר החזקתי בו ואין לך בו כלום ודאי הויא חזקה אבל אי נחת לגולה ואמר גולה מוחזקת בידי אינה חזקה דאמר דמש"ה הניחה זה ברשותו ג' שנים כדי שישתמש בה נמי הוא כנגדו ג' שנים אחרות ומש"ה אינה חזקה דכיורד ברשות הוה. ואמרי לה להאי גיסא הכי האי דנחית לגולה הויא חזקה משום דמצי למימר למערער הואיל שהחזקתי בגולה שני חזקה שלי היא שקניתי חלקך ממך אבל אי נחית לפלגא לא הויא חזקה משום דמצי למימר המערער חלקנו בשוה ובחלקך המגיעך החזקת ובתוך שלי לא תחזיק כלל דמה שירדתי בחלקי ברשותי ירדתי: הא דאית בה דין חלוקה. ד' אמות לזה וד' אמות לזה ונחית לגולה והחזיק בה ג' שנים חזקתו חזקה משום דמצי למימר לחבירו חלקך קניתי ממך. אבל אי לית [בה] דין חלוקה והחזיק בה אינה חזקה משום דמצי למימר המערער הואיל דלא הוה דין חלוקה הייתי מתרצה שיהא בידך ג' שנים: לומר שנוטל בשבח המגיע לכתפים. שאם השביח עד גמר פירי שנוטלו חצי דאי הוה אמר בפירוש אין לו חזקה והיה השותף זורעה היה ידו על התחתונה ולא היה נוטל בחלקו של חבירו כלום אבל השתא דאמר שותף כיורד ברשות דמי הא אתא לאשמעי' דנוטל כאריס דמה אריס נוטל מחצה אפ' בשבח המגיע לכתפים האי נמי נוטל מחצה של חבירו וחלקו משום דהיינו ג' חלקים. איבעיא אימא מש"ה תני שותף כיורד ברשות דמי ונוטל בשדה שאינה עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע

מסורת הש"ס

(ה) [ל"ל דלתרים], (ו) [ל"ל דלתרים], (ז) [ל"ל שלינה עשויה ליטע],

גליון הש"ס

גמ' הא דנחית לגולא. עיין לקמן דף מז ע"ב תד"ה כשותפין: שם אמרי לה. להאי גיסא. שבת דף קה ע"ב פסחים דף קח ע"ב ניטין דף מז ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' במעצרתא דבי ר' זכאי: (ב) שם מאי קמ"ל שותף כל"ל ותוס' ו' מ' במתק: (ג) רשב"ם ד"ה מחזיקין זה על זה: (ד) ד"ה לגיס כה וכו' כרים פירקין. ל"ב דף ס"ע ע"ב וע"ש בתוס': (ה) תוס' ד"ה שותף וכו' ות"ת ל"ב ס"ל ותימה: (ו) ד"ה שבח וכו' היינו ענבים העומדים ליבצר: (ז) בא"ד אמר ליה אביי לא יכה: (ח) בא"ד להמיך ולומר שנוטל בשבח:

מוסף תוספות

א. פירוש שהגיע לבצור ולינטל על הכתף. רשב"ם ב"ק לח: ב. היינו שבח הבא מחמת עמל כתפיו, וכתפיו פירושו עמלו, ושבח שאין מגיע לכתפים היינו שבח שהשביחו נכסים מעצמן כדיקלא ואלים ארעא ואסקה שרטון. ולשב"ם ב"ק לח: ג. והשתא מפרש תלמודא שפיר דאפי' בשבח ששבחו נכסים מאליהן לא מיבעיא ליה אלא בשבח שהוא צריך לקרקע, ריטב"ם לקמן קלה: ד. שכיון שאין צריכים לקרקע כתלוש דמי וה"ל כנכסיו שנפלו ממקום אחר. שיטמ"ק שם.

רבינו גרשום (המשך)

מה שדה העשויה ליטע אם יורד בה אדם שלא ברשות וזורעה ותיקנה דנוטל כפי חלקו המגיעו כל מחצית השבח האי שותף נמי אם יורד בשדה שאינה עשויה ליטע וזורעה והשביחה נוטל בכל מה שהשביח חלקו וחצי חלק חבירו משא"כ אדם אחר דעלמא שאם יורד שלא ברשות בשדה השבח יתר על ההוצאה נוטל את ההוצאה ואם היציאה יתירה על השבח נוטל את השבח דכל שעה ידו על התחתונה הואיל שירד שלא ברשות אבל האי שותף כיורד ברשות דמי וידו על העליונה:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אמאי. מעידין זה על זה: **נוגעין בעדותן הן.** דכל זמן שלא חלקו לגמרי אם יטול שום מערער כלום מן השדה יפסידו שניהן ונמצא דלעולמו מעיד: **דכתב ליה.** האי מעיד להאי מחזיק דין ודברים אין לי עמך בכל השדה ואפילו על חלקי שהכל שלך והכי משמע דין ודברים לא יהא לי על שדה זו ולשון חכמים הוא לומר אין לי במקום לא יהא לי והלכך כיון דנתן לו חלקו מעיד עליה דלא נוגע בעדות הוא. והכי נמי הוה מצי לתרוצי כשהקנה לו חלקו אלא דבותא נקט לאשמועינן דבכי האי גוונא הוי לשון מתנה: **מאי הוי.** הרי אינו לשון מתנה ואכתי נוגע בעדות הוא: **האומר לחבירו.** שותף: **ואין לי עסק בה.** כלומר לא יהא לי עסק בה ומכלל אתה שומע אלא הכל יהא שלך אלא שלא הוציא הדבר בפירוש מפיו: **וידי יהו מסולקות לא אמר לגוים.** דכיון דכבר יש לו חלק בשדה והוא אומר לא יהא לי חלק בו אין זה לשון מתנה לחבירו אלא לשון תפלה הוא הלואי שלא יהא לי חלק בשדה זו וכל זמן שלא אמר יהי נתון לך שדה זו לא יצא עדיין מרשותו ואין תופס לשון זה אלא בדבר שעדיין לא זכה בו והוא מתנה עליו שלא יהא שלו כשיבוא הזמן שעתיד לזכות באותו דבר לאין אדם זוכה בדבר בעל כרחו כדלקמן בפירקין (דף מט.) וכתוספו׳ (דף פג.) דגמלה הבאה לו לאדם לאחר מכן מתנה עליה שלא יירשנה אבל מכיון שכבר הדבר שלו הוא והוא אומר לא יהא שלי לא אמר כלום דבעל כרחו יהיה שלו כל זמן שלא יתנה לאחרים. כן נראה בעיני ועיקר והכי מוכח לקמן בפירקין [שם]. וי״מ דמשום הכי לא אמר כלום דקאמר אין לי דין ודברים ולא קאמר לא יהא ונמצא שהוא מכזב שהרי יש לו חלק בו והוא אומר אין לי ושום הוא לאין זה לשון הגמ׳ לומר בשום מקום לא יהא והכי מוכח לקמן דקמשני הכא במאי עסקינן בשקנו מידו ולא קא מתכן באומר לא יהא: **בשקנו מידו.** שותף חבירו קנה מידו בקנין סודר והשתא לאיכא קנין מועיל התנאי: **וכי קנו מידו מאי הוי.** אכתי אמאי מעיד להעמיד השדה בידו הרי נוגע הוא בעדות זו דיתא ליה שדה ביד השותף מפני שמעמידו האי נותן לפני בעל חובו אשם יש לו שום בע״ח שהלוהו מעות קודם שהקנה לחבירו חלקו שהיה לו בשדה יבא בעל חוב ויטרוף אותה שהרי חציה משועבדת לו ויפטר זה הנותן מבעל חובו ולא יהיה לזה רשע ולא יצלם [תהלים לז] כדלקמן בשמעתין [מה.] שאילו יטרפוה מזה בעדים שיאמרו שלא היה לאלו שותפין חלק בה לא יוכל בעל חוב שלו לגבות הימנה והו״ל לזה רשע ולא יצלם: **שלא באחריות.** וכל שכן באחריות: **אין מעיד לו עליה.** אין מלגטרף עם עד אחר להעמידה בידו ואע״ג דאי הוה מפסיד לוקח לא הדר עליה דמוכר: **מפני שמעמידה כו׳.** ובדלית ליה מרעא אחריתי מוקמינן לה לקמן בשמעתין [שם] דלא ניחא למיהוי לזה רשע ולא יצלם: **דקביל עליה אחריות.** האי שותף לחבירו ממה שהקנה לו וכדמפרש ואזיל דהשתא אינו מעמידה לפני בעל חובו והלכך מעיד: **אחריות דעלמא.** שלא בשביל חוב חבירו אלא מערער לומר שדה זו של אבותי או שלי היא: **כל שכן.** דאינו מעיד דנוגע בעדות הוא כשמעיד להעמידו ביד זה דיתא ליה דתיהוי בידו משום דאי מפיק מיניה עליה הדר: **אלא אחריות דאתא ליה מהתם.** אם יטרפוהו בשביל חובו שחייב לאחרים יחזיר לו הדמים הללכך מעיד עליה גבי ערער דעלמא להעמידה בידו שאינו מעמידו בפני בעל חובו הנאה יש לו אם יטרפנה בעל חוב מיד זה ולא יהא כנגדו לזה רשע ולא יצלם סוף סוף לזה רשע ולא יצלם הוא גבי חבירו שקיבל עליו אחריות וחייב לשלם ואין לו ונכנס בע״ח זה במקום בעל חוב ראשון וגם אם לא יעיד לו מה מפסיד הרי אחריות דעלמא לא קיבל וממ״נ בין יעיד בין לא יעיד בע״ח אחד הוא דיש לו דהוי כנגדו לזה רשע ולא יצלם ולקמן בשמעתין [שם] מוכח דמיקרי לזה רשע מוכר באחריות וטרפוה מן הלוקח ואינו משלם לו: **וכי מסלק.** שום שותף נפשיה מחלקו: **מי מסתלק.** בתמיה. מי הוי סילוק גמור אפילו לגבי עדות דלא הוי נוגע בעדות כלל ויכול להעיד לאוקמת ליה בשקנו מידו: **והסניא לו׳.** וטעמא משום דאיכא למימר קנוניא הוא דעבוד כדי שיעיד לו עליה ויעמידנה בידו ואחר כך יחזור לשותפותו: **אין דנין.** הנגד והוא טוען לקחתיו בדמים או שום טענה: **ראיה.** עדים שראוהו שנגבו או שמעידין שזהו ס״ת של אותה העיר דכולן שותפין ונוגעין בעדותן: **ליסתלקו.** יכתבו דין ודברים אין לי על ספר תורה זה ויקנו מידם: **דלשמיעה קאי.** ואין יכול לסלק עצמו שלא יהא נוגע בעדות שהרי נהנה בו ויוצא בשמיעתו אלא אם כן ילך לו לדור בעיר אחרת שלא יהנה בקריאתו: **לבני עירי.** לגרכי בני העיר לחומות העיר ולכל גרכי רבים: **וליסתלקו כי תרי מינייהו.** שלא יהנו בו כלל ויתנו מכיסם כנגד המנה של גבור: **הכא נמי בס״ת.** שפירש תנו מנה לבני עירי לקנות בו ס״ת: **ותסברא ענייס שקלי כו׳.** גמרא קא פריך עלה ומתרץ לה והדר מקשי מינה ושיטת הגמרא היא זו ועדיין לא סיים קושיא שלו למיפרך מינה עד לבסוף. כלומר ותסברא דהכי קאמר דוקא שהדיינין יפסלו בשביל הענייס והלא אין נוגעין בעדותן כלל: **דהכל אלא ספר תורה ענייס הם.** שכולן גריכים לו ולרך בני אדם לקרות בני עירו עניים כשאין להם ס״ת דעניות גדול הוא זה: **ואי בעיים אימא נעולם.** כל הכריתא דלקתני דבעניים ממש מיירי ובדייני העיר שאינן עניים קאמר דמפסלי. ולקא קשיא לך דיינין אמאי מפסלי הרי אין נוגעין בעדות: **בעניי דרמו עלייהו.** על דייני העיר ג) פירוש עשירי העיר וכדמפרש ואזיל דהשתא נוגעין בעדות הן: **אי דקיץ לזו.** דבר קלוב לבני העיר לכל אחד כמה יתן לעניי העיר משלו בכל שנה ושנה: **ומשני דלא קיץ לזו.** אלא הכל לפי הצורך ולפי מחסורן של עניים נותנין דכל זמן שיש מן המנה בעין לא יתנו הדיינין כלום: **לעולם דקיץ לזו.** ואפ״ה ניחא להו לדיינין שינתן המנה לעניים: **דליון דרווח.** שיש להם מעות רווח כלומר הרי יש להם מעות ולמה יתנו כלום כל זמן שאין צריכין:

אמאי נוגעין בעדותן הן הכא במאי עסקינן דכתב ליה דין ודברים אין לי על שדה זו וכי כתב לו מאי הוי והתניא [ו]**האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקות הימנה לא אמר כלום** [ז]**הכא במאי עסקינן כשקנו מידו וכי קנו מידו מאי הוי הרי מעמידה בפני בעל חובו** [ח]**דאמר רבין בר שמואל משמיה דשמואל** [ט]**המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו הכא במאי עסקינן דקביל עליה אחריות אחריות דמאן אי נימא אחריות דעלמא כל שכן דניחא ליה** [י]**אלא אחריות דאתיא ליה מחמתיה וכי מסלק נפשיה מינה מי מסתלק והתניא** [כ]**בני עיר שנגנב ספר תורה שלהן אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר ואם איתא ליסלקו בי תרי מינייהו ולידיינו שאני ס״ת דלשמיעה קאי תא שמע האומר תנו מנה לבני עירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר אמאי ליסלקו בי תרי נפשייהו ולידיינו הכא נמי בס״ת ת״ש** [כא]**האומר תנו מנה לעניי עירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר ותסברא עניים שקלי דייני מיפסלי אלא אימא אין דנין בדייני עניי אותה העיר ואין מביאין ראיה מעניי אותה העיר ואמאי לסתלקו בי תרי נפשייהו ולידיינו הכא נמי בספר תורה ואמאי קרי להו עניים דהכל אצל ספר תורה עניים הן ואיבעית אימא לעולם כדקתני עניים ממש** [כב]**ובעניי דראמו עלייהו והיכי דמי אי דקיץ להו ליתבו בי תרי מינייהו מאי דקיץ להו ולידיינו הכא במאי עסקינן דלא קיץ להו ואב״א** [כג]**לעולם דקיץ להו וניחא להו דכיון דרווח רווח:** [כד]**ונעשין שומרי שכר זה לזה אמאי**

והכי קאמר שנוטל בשבח המגיע לכתפים כאריס שלא (א) **יסתלקו אותו כמו קבלן כמו שעושין לנוטע שלא בדרשות שמסלקין אותו בכך אפי׳ משדה העשויה ליטע ובשדה שאין עשויה ליטע כו׳ פי׳ ועוד שגם בשדה שאין עשויה ליטע נוטל כמו בעשויה ליטע** [א] **מה שאין כן בנוטע שלא בדרשות: אין לי עסק בה לא אמר כלום.** וא״ת דבפרק השולח (גיטין דף מג.: ושם) גבי מוכר עבדו לנכרי כו׳ אמר היכי דמי אונו דכתב ליה לכשתברח ממנו אין לי עסק בך אלמא אין לי עסק בך הוי לשון טוב ואור״י דאין לי עסק בך משמע אלא תהא לעצמך וגבי עבד דמהני הרי את לעצמך [ב] מהני נמי אין לי עסק בך אבל בשדה דלא שייך למימר הרי את לעצמך כי אמר נמי אין לי עסק בך לא אמר כלום דכיון דליכא לפרושי אין לי עסק בך אלא תהא לעצמך [ג] כמו גבי עבד לא משמע גבי שדה אין לי עסק בה אלא סילוק דין ודבריס כדמוכח בכריתות (דף כד.:) [ד]:

מפני שמעמידה בפני בעל חובו. וא״ת מאי איריא מפני שמעמידה (ה) תיפוק ליה משום דלא ניחא ליה דתיהוי תרעומת עליו כדאמרי׳ בפ״ק דב״ק (דף ח.:) לאוכן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ואתא בעל חובו וקטריף לה מייניה דינא הוא דאתי לאוכן ומשתעי דינא בהדיה ולא מצי א״ל לאו בעל דבריס לידי את דא״ל לא ניחא לי דתיהוי לשמעון תרעומת עילואי וי״ל דאין נפסל בשביל כך לעדות א״נ הכא מיירי אפילו במכיר בה שהיא שלו דליכא תרעומת: **ולישלקו בי תרי מינייהו ולידיינו.** וא״ת והא בעינן ד) תחילתו וסופו בכשרות והכא הוי תחילה בפסול והוי כמו קרוב ומתרחק [ה] ואור״י דלא שייך תחילתו בפסלות הכא כיון שאין פסלות תלוי בגוף [ו] אלא בממון [ז] [ח]:

ה״ג **ותסברא** עניים שקלי ודיינין מיפסלי [אלא] ה״נ בספר תורה ואמאי קרי להו עניים כו׳ [ט]:

אמאי

עין משפט נר מצוה

קל א מיי׳ פט״ו מהל׳ עדות הל׳ ד סמג לאוין קט טוש״ע מ״מ סי׳ לז סעיף ה:

קלא ב מיי׳ פט״ז שם הל׳ ג סמג שם טוש״ע שם סעיף טו:

קלב ג טוש״ע שם סעיף ה:

קלג ד מיי׳ שם פט״ו הל׳ ג סמג שם טוש״ע שם סעיף יט וסי׳ ז סעיף יב: קלד ה ו ז מיי׳ שם הל׳ ג וסמג שם טוש״ע מ״מ סי׳ ז שם וסי׳ לז סעיף כ: קלה ח טוש״ע מ״מ סי׳ קטו סעיף ח ועיין כש״ך:

רבינו גרשום (המשך)

לא אמר ולא כלום מי שאמר לחבירו דין ודברים אין לי בשדה זו דמש״ה לא מסתלק דהא קא חזינן דאית ליה. וכן הכי נמי להיכא דאמר ליה אין לי עסק בה ודיי מסולקות ממנה הא קא חזינן דאית ליה חלק בה ומש״ה לא אמר כלום דנוגע בעדות הוא: בשקנו מידו. דלית ליה לחד על חבירו כלום מש״ה מעיד דלא נוגע בעדות: וכי קנו מידו. מעיד לו והלא נוגע בעדותו הוא מפני שמעמידה זה המעיד בפני בעל חוב שלו. דהואיל דקנו זה מזה דומה כמכרו זה לזה וכמכר לשותפו לאחר שנתחייב ממון למלוה דמשועבד לו מה שמכר ומש״ה מסייע לשותפו כדי שיבא בעל חוב שלו וישרפנה ממנו בשביל חובו כי היכי דלא מקרי לזה רשע ולא יצלם: דאמר רבין כר. והני שותפין נמי כמוכרין זה לזה שאם יאבד אחד מהם חלקו שיחזור על האחר: הכא במאי עסקינן. דמצי מעיד דקביל עליה אחריות: אחריות דמאן קבלו עליהן. אי דעלמא אחריות של כל אדם בעולם שאם יבא שום אדם ויערער עליו ויוציאה מידו שיחזור ויטול חצי מחלקו של חבריו: כל שכן וכל שכן דנוגע בעדות הוא דקסבר אם מאבד חבירו חלקו יחזור עלי: אלא שקבל עליו בלבד אחריות דאתיא מחמתיה. דאי טרף לה בעל חוב דאיהו מפני ליה וכיון דקבל לו אחריות בשביל עצמו וכל הבא מכחו לאו נוגע בעדות הוא למערער דעלמא שאין בא בשבילו ונאמן: וכי מסלק נפשיה. מכל וכל מדבר של שותפו מי מסתלק ומצי מעיד: אין דנין. הנגב: בדייני אותה העיר. משום דנוגעין בדבר הן: ואין מביאין ראיה. עדות: ואם איתא. דשותף מצי מסלק: לסתלקו תרי מאותה העיר מחלק של ספר תורה ולידיינו. אלא ש״מ דלא מצו לסלוקי נפשייהו: מספר תורה הואיל דשותפין אינון מש״ה אין דנין הכי נמי להיכא דאמר השותף אין לי עסק בה היכי מסתלק: דלשמיעה קאי. ולא מצו לסלוקי נפשייהו דלא מצי לסתומי אודניהו שלא לשמוע מספר תורה אבל הכא גבי שדה מצו לסלוקי נפשייהו כדאמרן: אין דנין. לירושין: הכא נמי בס״ת קאמר. תנו מנה לבני עירי לקנות ס״ת דלשמיעה קאי: ותסברא. דמתרצתא היא דמצית לאקשויי ניהליה וכי עניים שקלי המנה דדיינין העיר מיפסלי: דהכל עניים אצל ס״ת. דכל אדם צריך לה: ובעניים דרמו עלייהו. על אנשי העיר לפרנסן ומש״ה אין דנין בדייני העיר משום דכל זמן שמעות מנה הזה מתקיימין אין צריכין ליתן אחרים לעניים ונוגעין בדבר הן: אי דקיץ להו. כמה נותן כל בעה״ב בחודש לעניים. ניתבו בי תרי

גליון הש״ס

רשב״ם ד״ה ליסתלקו בו׳ ויקנו מידם. קשה לי הא קי״ל דגזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולים לקדשו ואם כן מ״ש להקנות ומתשובה המרכתי בענין״ה: **תוס׳** ד״ה וליסלקו בו׳ ואור״י. עי׳ בריטב״א קדושין דף מג ע״ב ד״ה והשתא ועי׳ נדה דף נ ע״א תוס׳ ד״ה וכ״מ: **בא״ד** בפופו. אלא בממון. עי׳ תוס׳ שבועות דף לג ע״א ד״ה קרובים:

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה (בדף הקודם) שבח וכו׳ כתרים שלא יסלקו אותו כמו: (ב) ד״ה מפני וכו׳ מאי איריא מפני שמעמידה בפני ב״ח תיפוק:

מוסף רש״י

האומר לחבירו. כגון שדה של שותפין ואמר אחד לחבירו אחד מן הנטועות הללו, כין בכתיבה כין בלמירה (כתובות פג.), **ואין לי עסק בה.** אחת מכל נטועות הללו (גיטין נז.). **לא אמר כלום.** לאין לשון מתנה (כתובות פג.) ולא אבד זכותו (בריתות כד:) דמאחר שהיא שלו צריך לכתוב לשון מתנה (גיטין נז.) לאין זה לשון מתנה כשאמר לא יהא לי חלק בשלי, דעל כרחו הרי הוא שלו עד שיאמר לחבירו שדי נתונה לך שדי מכורה לך שדי מופקדת לכל מי שירצה (לקמן מט.).

מוסף תוספות

א. שהיודע ברשות דינו שוה בכל שדה בין עשויה ליטע בין אין עשויה ליטע שברשות הורידו. תוס׳ י״ד. ב. שהעבד זוכה בעצמו. ריטב״א גיטין מג. ג. דאין כאן לשון הקנאה ולא לשון הפקר וכו׳ וגרע ממחילה דלא מהניא בקרקע. ריטב״ם. ד. שלא נאמר תחילתו בפסלות אלא במי שהיה קרוב ונתרחק או פסול הגוף אחר, שהרי זה מעיד למי שהיה קרובו בשעת ראיה, אבל כאן שעכשיו נסתלק מממון זה אין זה מעיד לקרובו ולא למי שהיה קרובו בשעה ראיה, שהרי ממון אחרים הוא ולא שלו ולאחרים הוא מעיד. רמב״ן. ה. פירוש המתרץ בריטב״א בממון ממש, שלמה יחשדו הדיינים בעבור הענים אלא בע״כ בס״ת מיירי. תוס׳ ל״ד.

רבינו גרשום

ומעידין זה על זה כדאמר לעיל: ואמאי מעידין הא נוגעין בעדותן הן. משום דאם האחד היה מאבד חלקו היה חוזר זה שאבד והיה נוטל חצי מחלקו של חבירו ולפיכך מסייע לשותפו כדי שלא יפסיד הוא עצמו: הכא במאי עסקינן. דמצי מעיד לו: דכתב ליה. כל חד לחבריה: דין ודברים אין לי על שדה זו. של חבירי ואפי׳ מאבד אחד חלקו (ו): והא

(ו) גרלאס דל״ל ואפי׳ מאבד אחד חלקו לא יפסיד מאיני.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מיניייהו מאי דקיץ להו ובתר הכי נידיינו דהשתא לא נגעי: אפ״ה ניחא להנהו דיינ. דנרווחו עניי העיר ולא יצטרכו ליתן להם כל כך דמש״ה אין דנין: